

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 8, Issue 4, December 2020, p. 110-122

Received	Reviewed	Published	Doi Number
07.12.2020	25.12.2020	30.12.2020	10.29228/ijlet.48220

**A Qualitative Research on Turkish Course Applications
During Covid-19 Process**

Cafer ÇARKIT¹ & Abdulhamit KOÇOĞLU²

ABSTRACT

Turkish courses in Turkey are carried out according to the acquisitions of the 2019 Turkish Course Curriculum. The course aims to improve students' native language skills within the framework of reading, listening, speaking and writing acquisitions. Covid-19 pandemic process negatively affected educational activities as in all sectors. During this period, schools were closed and face-to-face education was suspended. This situation necessitated the change in the practices carried out in Turkish courses. In this study, the applications carried out in the Turkish course in the Covid-19 distance education process are investigated in the context of teachers' opinions. One of the qualitative research approaches, case study was used in the study. A working group was formed in the research. Purposeful sampling method was used in forming the study group. There are 6 female and 7 male teachers in the study group. Research data were collected through interviews. Most of the interviews were conducted online in line with the pandemic rules. Descriptive analysis, one of the qualitative data analysis methods, was used in analyzing the collected data. According to the results of the research, teachers conducted their lessons online based on the basic acquisitions determined. Accordingly, the course subjects were reduced. In this process, the teachers stated that they had the most difficulty in acquiring writing acquisitions.

Key Words: Turkish course, application, Covid-19, pandemic.

**Covid-19 Sürecinde Türkçe Dersi Uygulamaları Üzerine
Nitel Bir Araştırma³**

ÖZET

Türkiye'de Türkçe dersleri 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımları doğrultusunda yürütülmektedir. Derslerde okuma, dinleme, konuşma ve yazma kazanımları çerçevesinde öğrencilerin ana dili becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Covid-19 pandemi süreci bütün sektörlerde olduğu gibi eğitim faaliyetlerini de olumsuz etkilemiştir. Bu süreçte okullar kapatılmış ve yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Bu durum Türkçe derslerinde gerçekleştirilen uygulamalarda da değişimi zorunlu kılmıştır. Bu çalışmada Covid-19 uzaktan eğitim sürecinde Türkçe dersinde gerçekleştirilen uygulamalar öğretmen görüşleri bağlamında araştırılmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmada bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunda 8 kadın 7 erkek toplam 15 Türkçe öğretmeni yer almaktadır. Araştırma verileri görüşme yoluyla toplanmıştır. Pandemi kuralları doğrultusunda görüşmelerin bir bölümü online olarak gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerin çözümlenmesinde nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler belirlenen temel kazanımlar üzerinden derslerini online olarak yürütmüşlerdir. Buna göre ders konuları azaltılmıştır. Bu süreçte öğretmenler en çok yazma kazanımlarının edindirilmesinde zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe dersi, uygulama, Covid-19, pandemi.

¹ Dr. Öğr Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, cafer_carkit_87@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4126-2165

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, abdulhamitkocoglu@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3859-396X

³ Bu çalışmanın bir bölümü 6-9 Aralık 2020 tarihleri arasında Bakü'de gerçekleştirilen 'International Euroasia Congress on Scientific Researches and Recent Trends- VII' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Türkiye’de Türkçe dersleri 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP) kazanımları doğrultusunda yürütülmektedir. Derslerde okuma, dinleme, konuşma ve yazma kazanımları çerçevesinde öğrencilerin ana dili becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu anlamda konuşma ve dinleme okul öncesinde bireyin içinde yaşadığı sosyal çevre içerisinde belli oranlarda edindiği beceriler olarak görülmekle birlikte eğitim sürecinde bireylerin bu becerilerinin en üst düzeylere çıkarılması hedeflenmektedir (Sever, 2011). Okuma ve yazma ise kişinin çoğunlukla formel eğitim yoluyla okulda kazandığı beceriler olarak görülmektedir (Coşkun, 2007). Bütün bu beceriler (dinleme, konuşma, okuma, yazma) çerçevesinde bireylerin hem anlama hem de anlatma yetilerinin geliştirilmesi Türkçe derslerinin ana hedefleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrencilerin dil becerileriyle birlikte düşünme becerilerinin geliştirilmesi de Türkçe derslerinin temel hedefleri içerisinde yer almaktadır (MEB, 2019). Bu anlamda Türkçe dersi öğretim programlarında öğrencilerin eleştirel, yaratıcı, yansıtıcı, analitik düşünme gibi üst düzey düşünme becerileri ile problem çözme, akıl yürütme, bilimsel düşünme gibi potansiyellerinin geliştirilmesine yönelik kazanımlar yer almaktadır (Söylemez, 2018). Böylelikle düşüncenin temel aracı olarak dil eğitiminde öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri kazanmaları beklenmektedir. Türkçe derslerinde öğrencilere doğru düşünme, doğru anlama ve doğru anlatma becerilerinin kazandırılması ile sosyal hayatta etkin vatandaşlar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Zira bu becerileri kazanmış bireyler sosyal hayata yönelik yeni ve özgün değerler üreterek ülkelerin kalkınmasında etkin rol oynamaktadır.

Türkçe dersleri normal şartlar altında haftalık olarak 5 ve 6. sınıflarda 6; 7 ve 8. sınıflarda ise 5 ders saati ve her bir ders saati 40 dakika olarak yürütülmektedir. Bu aşamada ilgili öğretim programına göre hazırlanan ders kitapları derslerin ana materyalleri olarak kullanılmaktadır. Buna karşın Covid-19 salgın süreci bütün sektörlerde olduğu gibi eğitim faaliyetlerini de olumsuz etkilemiştir. Bu süreçte okullar kapatılmış ve yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Bu anlamda eğitim faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan televizyon kanalları ve online derslerle uzaktan eğitim şeklinde yürütülmüştür. Ders saatleri uzaktan eğitim sürecinde 30 dakika olarak belirlenmiştir. Okul, öğretmen, öğrenci ve internet alt yapısı gibi özellikler göz önüne alınarak uzaktan eğitim ders işleme sürecinde online sınıflarda sınıfların birleştirilmesi yoluna gidilmiştir. İnternet erişim imkânı olmayan dezavantajlı öğrencilere yönelik okul bünyelerinde EBA destek noktaları kurulmuş ve bu öğrencilerin ilgili merkezlerde online derslere ulaşmalarına olanak vermeye çalışılmıştır. Bütün bu olumsuzluklar Türkçe derslerinde gerçekleştirilen uygulamalarda da değişimi zorunlu kılmıştır. Buna göre bu süreçte MEB 2019 TDÖP’de öğrencilere kazandırılması gereken en temel ve kritik kazanımları belirlemiş ve derslerin bu kazanımlar çerçevesinde yürütülmesini istemiştir.

Olağanüstü koşullar olarak değerlendirilebilecek Covid-19 salgın süreci Türkçe derslerinde dil becerilerinin kazandırılmasına ilişkin yürütülen çalışmalarda olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Online derslerde öğretmen ile öğrencilerin farklı ortamlarda bulunmasından dolayı etkili iletişimin gerçekleşmemesi, öğretmenlerin öğrencileriyle göz teması kuramaması, okuma sürecinde gerçekleştirilen söz korosu, okuma tiyatrosu gibi okuma etkinliklerinin uygulanamaması, öğrencilerin bir metni okurken jest, mimik ve beden hareketlerinin gözlenememesi öğretmelerin öğrencilerin okuma becerilerini izleme sürecinde etkinliğini kaybetmesine neden olmuştur. Yine öğrencilerin bir arada bulunmaması; okuma tekniklerinin uygulanamamasına, okuma sürecinin eğlenceli hale getirilememesine ve bireysel farklılıkların göz ardı edilmesine sebebiyet vermiştir. Çarkıt’a (2019) göre okuma sürecinde gerçekleştirilen sınıf içi faaliyetler öğrencilerin okuma kültürü edinmesinde oldukça değerli bulunmaktadır. Bu faaliyetlerde görülen aksaklıkların bütünsel olarak okuma sürecine

olumsuz yansımaları olmaktadır. Benzer durum yazma alanında gerçekleştirilen uygulamalar için de geçerlidir. Süreçte öğrencilerde yazmaya karşı ilgi ve isteğin uyandırılması güçleşmiş, yazılan metinlerin sınıf ortamında paylaşılıp geri dönütler verilmesi zorlaşmıştır. Bunlarla birlikte süreçte sınıf ve okul gazeteleri ve dergileri çıkarılamamış bu anlamda öğrencilerin yazılarını bu mecralarda sergileme olanakları bulunamamıştır.

Covid-19 salgın sürecinin etkileri Türkçe derslerinde gerçekleştirilen konuşma eğitimini de sekteye uğratmıştır. Yaşanılan bu süreç, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini sağlıklı bir şekilde ifade edememelerine, iletişimin en önemli ögesi olan beden dilini etkili ve tam olarak kullanamamalarına ve bireylerin duygu değeri yoksun olan sosyal platformlardan iletişim kurmalarına neden olmuştur. Türkçe öğretmenlerinin derslerde gerçekleştirdiği hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma çalışmalarının pratiğe dökülmesi güçleşmiş, teknik alt yapı, fiziksel olanaklar, beden dili eksikliği gibi faktörler bu alanda yapılacak eğitimi olumsuz etkilemiştir. Türkçe derslerinde konuşma eğitiminde diksiyon çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. Diksiyon, ses tonu ve telaffuz konuşmayı etkili ve güzel kılan temel unsurlardır (Yıldız, vd., 2008). Salgın sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim Türkçe dersi uygulamalarında konuşmanın etkisini artıran ses tonu, boğumlanma, telaffuz, vurgu gibi parçalar üstü birimlere dikkat çekilememiş konuşmanın açıklık, akıcılık, anlaşılabilirlik gibi unsurları üzerinde yeterince durulamamış ve mahalli ağız özelliklerine müdahale zorlaşmıştır. Bu anlamda Covid-19 salgın süreci konuşma ve konuşma eğitiminin fiziksel, psikolojik, sosyal niteliklerini doğrudan etkilemiştir. Benzer durum dinleme eğitimi için de geçerlidir. Cihangir (2004) dinlemenin eğitim ile gelişecek bir beceri olduğunu ve çok boyutlu çalışmalarla etkili bir dinleme becerisinin bireylere kazandırılabilceğini ifade etmektedir. Ancak Covid-19 salgın süreciyle eğitimin online olarak sürdürülmesi, dinleme eğitimi uygulamalarında da aksaklıklara sebep olmuştur. Süreçte yaşanan teknik aksaklıklar, ses kesilmeleri, beden dilinin etkili kullanılamaması süreçte gerçekleştirilen dinleme eğitimini olumsuz etkilemiştir. Bununla birlikte sürecin psikolojik etkilerinden dolayı öğrencilerin dinlediklerine odaklanamamaları, dinlemede isteksiz olmaları, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesi ve dinleme sürecinde göz teması kurulamaması dinleme becerisi eğitimini oldukça zorlaştırmıştır.

Bu araştırmanın amacı, Covid-19 salgın sürecinin Türkçe dersi uygulamaları üzerindeki etkilerini öğretmen görüşleri bağlamında belirlemektir. Böylelikle Covid-19 salgın sürecinde Türkçe öğretimi noktasında görülen aksaklıkların belirlenmesi ve bu aksaklıkların giderilmesine yönelik öneriler sunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca salgın sürecinde dil becerileri bağlamında ortaya çıkan eksikliklerin belirlenmesi ve bunların telafisine yönelik yapılacak çalışmalara dikkat çekilmesi hedeflenmektedir. Bu anlamda araştırma soruları aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

1. Öğretmen görüşlerine göre Covid-19 salgın süreci Türkçe derslerinin okuma, yazma, dinleme konuşma alanlarında gerçekleştirilen uygulamaları nasıl etkilemiştir?
2. Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirilen online derslerde Türkçe öğretmenleri hangi yöntem ve teknikleri kullanmaktadır?
3. Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirdikleri online derslerde kullandıkları yöntem ve tekniklerin etkililiğine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nasıldır?
4. Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirdikleri online derslerde Türkçe öğretmenlerinin geri bildirim alma ve geri bildirim verme durumu nasıldır? Bu geri bildirimlerin etkililiği hakkında öğretmenlerin görüşleri nasıldır?
5. Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirilen online derslerde Türkçe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme yaklaşımları nasıldır? Bu yaklaşımların etkililiği hakkında öğretmenlerin görüşleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımlardan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması nasıl ve neden sorularına cevap aramak üzere başlatılan ve bu sorulardan hareketle kavramsal bir çerçeve oluşturan araştırma desenidir (Yin, 2012). Bu çalışmada Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirilen Türkçe dersi uygulamaları bir durum olarak görülmektedir. Bu anlamda söz konusu durumun derinlemesine incelenmek istenmesi araştırmanın durum çalışması olarak desenlenmesinin temel gerekçesidir. Bu çalışmada Yıldırım ve Şimşek (2016, s. 292) tarafından belirlenen araştırma sorularının geliştirilmesi, çalışılacak durumun belirlenmesi, analiz biriminin belirlenmesi, çalışma grubunun oluşturulması, verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması süreç ve aşamaları takip edilmiştir.

Araştırma Grubu

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımının kullanılmasına bağlı olarak bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubu nitel örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi ile kurulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre amaçlı örnekleme tam anlamıyla nitel araştırma yaklaşımı içerisinde ortaya çıkmış zengin birikime sahip durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verir. Bu araştırmanın çalışma grubu Gaziantep ili merkez ilçelerde görev yapan 15 Türkçe öğretmeninden oluşmaktadır. İlgili öğretmenlerin 8'i kadın 7'si erkektir. Öğretmenler 1 ile 18 yıl arasında farklı meslekî tecrübeye sahiptir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler gönüllü olarak araştırmaya katılmışlar ve gönüllü katılım onam formunu imzalamışlardır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre sosyal bilimler alanında görüşme derinlemesine bilgiye ulaşmada kullanılan etkili bir veri toplama yöntemidir. Buna göre çalışmada araştırma soruları bağlamında yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Formun hazırlanması sürecinde 1 Türkçe Eğitimi 1 Eğitim Bilimleri uzmanından görüş alınmış ve fikir birliğine varılan 5 soru görüşme formuna alınmıştır. Ülkemizde devam eden Covid-19 salgını nedeniyle görüşmelerin bir kısmı online olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından görüşme yoluyla elde edilen veriler bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir. Bu verilerin analizinde nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanır, süreçte doğrudan alıntılara sık sık yer verilir, gözlenen veya görüşülen bireylerin görüşlerinin çarpıcı bir şekilde yansıtılması amaçlanır. Bu çalışmada da doğrudan alıntılara sıkça yer verilmiş ve çalışılan duruma yönelik öğretmenlerin görüşlerinin açık, anlaşılır ve net bir şekilde ortaya konulması hedeflenmiştir. Ayrıca etik ilkeler doğrultusunda araştırmada katılımcı öğretmenlerin isimlerine yer verilmemiş onun yerine 1. Görüşmeci, 2. Görüşmeci şeklinde verilen kodlar kullanılmıştır. Bu anlamda araştırma sürecinde bütün etik ilke ve kurallara uyulmuştur.

Bulgular

Yapılan görüşmelerde katılımcılara birinci olarak sorulan “Covid-19 salgın süreci Türkçe derslerinin okuma, yazma, dinleme konuşma alanlarında gerçekleştirilen uygulamaları nasıl etkilemiştir?” şeklindeki soruya, katılımcıların tamamı Covid-19 salgın sürecinin Türkçe derslerinin işleniş sürecini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Araştırma sürecinde elde edilen verilerden, online yürütülen canlı derslerde süre sınırının ve motivasyon eksikliğinin olması, öğrencilerin tamamının canlı derslere katılamaması, öğrencilerle sanal ortamlarda ders yapılması, sistemle alakalı teknik aksaklıkların olması, canlı derslerde Türkçe dersi beceri alanına yönelik geri bildirimlerin yetersiz yapılması veya yapılamaması ve Türkçe beceri alanı çalışmalarının uygulama ve pratiklerle desteklenememesi Türkçe dersi temel beceri alanlarının kazanımlarını edindirilmesini zorlaştırdığı belirlenmiştir. Bu çerçevede bazı katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Yazma becerisi için öğrenciye dikte yaptırmak istesem de zaman sınırının olmasından dolayı yaptıramıyorum. Diğer yazma stratejilerini uygulayamıyorum. Hele ki grupla yazma etkinliklerini yapamamam öğrencilerin iletişim becerilerini de ayrıca olumsuz etkiliyor (1. Görüşmeci).

Özellikle yazma alanı çalışmalarında zorlanıyorum. Süre sınırlılığından yazma etkinliklerine yeterli vakit ayıramadığımdan bu çalışmaları öğrenciler evde yapmaları için ödev veriyorum (2. Görüşmeci).

Bu süreçte bütün beceri alanlarında sıkıntı yaşamamızla birlikte en çok yazma becerisi çalışmaları aksadı. Yazma çalışmalarını sınıfta yaptıramamamız öğrencilerin yazma etkinliklerine gerekli ilgiyi göstermemelerine sebep olmuş ve bu durumda yazma becerisi bu süreçte en olumsuz etkilenen beceri alanı olmuştur (7. Görüşmeci).

Covid-19 salgın süreci esnasında 4 temel beceriden en çok geliştiğini düşündüğüm beceri türü dinleme olmuştur. Ayrıca öğrencilerle yaptığımız canlı dersler neticesinde onların konuşma becerilerinde de bir miktar gelişme kaydedilmiş olabilir. Ancak diğer iki beceri türü olan okuma ve yazma becerilerinde bir ilerleme sağlandığını düşünmüyorum (11. Görüşmeci).

Katılımcıların 11’ i Covid-19 salgın sürecinde öğrencilere kazandırmakta en çok zorlandıkları becerinin Türkçe öğretim programında da edinimi en zor ve en son beceri olarak yer alan yazma becerisi olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan 7’ si Covid-19 salgın sürecinin edinimini zorlaştırdığı diğer dil becerisinin okuma becerisi olduğunu ifade etmiştir. Bu yönde görüş ifade eden bazı katılımcıların görüşlerine aşağıda verilmiştir;

Okuma becerisi bağlamında bir metni okutmak istediğimde sürekli seslerin kesilmesi bazen internetin çekmemesi nedenlerinden dolayı öğrencinin yanlış kelime telaffuzunu düzeltemiyorum. Öğrenciye sözcükleri kazandırmak için kelime öğretmek amacıyla ve yazma becerileriyle ilgili ödevler veriyorum ancak öğrencideki motivasyon eksikliğinden dolayı hedeflerime çok fazla ulaşamıyorum (1.Görüşmeci).

Katılan birkaç öğrencim üzerinden değerlendirecek olursam okuma konusunda sıkıntı yok ama derslere katılamayan öğrenciler üzerinden düşündüğümüz zaman bu konuda da yeterli ilerleme kat ettiğimizi söyleyemem (6. Görüşmeci)

Okuma becerisinin geliştirilmesi mümkün olamamaktadır. Yarım saatlik ders sürecinde canlı dersin teknik hataları da göz önünde bulundurulduğunda öğrenciye katkı sağlamak zorlaşmıştır (8. Görüşmeci).

Covid-19 salgın sürecinde dil becerilerinin okuma ve yazma becerileri uygulamalarında diğer becerilere kıyasla eksik kaldığımızı düşünüyorum (9. Görüşmeci).

Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan bazı öğretmenler, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan konuşma kazanımlarının edindirilmesinin de Covid-19 salgın sürecinde olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenler online yürütülen canlı derslerde özellikle beden dili ile jest ve mimiklerin kullanılmadığını dolayısıyla bu durumun konuşma becerisinin edinimini zorlaştırdığını ifade etmiştir. Bu yönde görüş bildiren katılımcıların bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

Öğrencilerle daha çok hazırlıksız ya da hazırlıklı konuşmalar üzerinden konuşma becerileri çalışmaları yapıyorum ancak beden dilinin kullanılmaması kelimeleri daha ruhsuz yapıyor, bu durum da bu becerinin kazandırılmasını olumsuz etkiliyor (1. Görüşmeci).

Öğrencilerin bulunduğu ortamdaki gürültü kaynakları (televizyon, kardeşler, anne, baba vb) yüz yüze eğitimde odaklanmayı sağlayan göz temasının uzaktan eğitimde uygulanamaması öğrencilerin sadece konuşma ya da dinleme becerisine değil toptan bir öğrenme sürecine de zarar vermektedir (3. Görüşmeci).

Uzaktan eğitim sürecinde jest ve mimiklerin karşı tarafa uygun bir şekilde yansıtmanın zor olduğunu gördük bundan dolayı dinleme ve konuşma eğitiminde biraz sıkıntılar yaşadık. Empati becerisinin daha az düzeyde kurulabildiğini gördük (4. Görüşmeci).

Konuşma ve yazma becerileri anlatmaya yönelik beceriler. Bu becerilerin yüz yüze eğitimde daha çok gelişeceği kanaatindeyim. Çünkü bu becerileri kazandırırken öğrenciden sürekli geri dönüt almamız ama uzaktan eğitim sürecinde maalesef bunu yapamıyoruz (14. Görüşmeci).

Elde edilen verilere göre salgın sürecinden en az etkilenen dil becerisinin dinleme becerisi olduğunu katılımcıların önemli bir bölümü tarafından ifade edilmiştir. Bunun nedeni olarak da öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin zamanlarının büyük bir bölümünün dinleyerek geçtiğini göstermişlerdir. Bu anlamda elde edilen verilerin bir bölümüne aşağıda yer verilmiştir:

Dinleme becerisine gelince arka plandaki sesler ve internetin kesilmesi konuşulanların anlaşılmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin birbirini dinlemesi güçleşmektedir. Çünkü ya sesleri açıp herkesin birbirini duymasını sağlayacağım ya da kapatıp sadece söz alan öğrencinin konuşmasını sağlayarak dinlemenin alıcı ve verici ilişkisine engel olacağım. Dolayısıyla uzaktan eğitim sürecinde dinleme becerisi çalışmalarımız da olumsuz etkilenmiştir. Ama diğer beceri alanlarıyla karşılaştırıldığında en çok ilerleme sağlanan becerinin dinleme alanı olduğunu düşünüyorum (1. Görüşmeci)

Uzaktan eğitim sürecinde dersimizin temel becerileri içerisinde dinleme becerisi diğer alanlara göre daha az olumsuz etkilenmiştir diyebiliriz. Bu süreçte yazma, okuma ve konuşma çalışmaları dinleme çalışmalarına göre daha zor olmuştur (6. Görüşmeci).

Dinleme becerisi canlı ders sürecinde en fazla uygulama imkânı bulunan beceri olmuştur (8. Görüşmeci).

Canlı derslerde dinleme ve okuma becerilerine yönelik çalışmalar diğer iki becerinin çalışmalarına göre kısmi olarak daha rahat işlenmiştir diyebilirim (10. Görüşmeci).

Araştırma sürecinde yapılan görüşmelerde katılımcılara ikinci olarak "Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirdiğiniz online derslerde daha çok hangi yöntem veya teknikleri kullanmaktasınız?" sorusu yöneltilmiştir. Böylelikle uzaktan eğitim Türkçe derslerinde kullanılan yöntem ve tekniklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada ulaşılan bulgulara göre Türkçe öğretmenlerinin online eğitimde etkili buldukları müstakil bir yöntem veya tekniğin bulunmadığı tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin büyük bir bölümü salgın sürecinde yürütülen uzaktan eğitim derslerinde Türkçe dil becerilerini 2019 TDÖP'e uygun ve etkileşimli bir şekilde çağdaş yöntem ve teknikleri kullanarak yürütemediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun derslerin niteliğini düşürdüğü online derslerin daha çok anlatım yöntemi ile yürütüldüğü tespit edilmiştir. Katılımcıların 13'ü derslerde en çok düz anlatım, soru cevap, not tutturma yöntemlerini kullandıklarını belirtmiş 6 katılımcı ise beyin fırtınası, gösterip yaptırma, fikir taraması gibi farklı yöntem ve teknikleri kullanmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Yine katılımcı öğretmenlerin 8'i EBA veya Whatsapp üzerinden öğrencilerine dokümanlar göndererek öğrencileri görevlendirdiklerini ifade etmiştir. Bu çerçevede bazı katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Online dersleri mümkün olduğunca iletişim odaklı işlemeye çalışıyorum öğrencilere söz veriyorum ve konuşturuyorum. Bu anlamda soru cevap, beyin fırtınası gibi yöntem teknikleri kullanıyorum (3. Görüşmeci).

Uzaktan eğitimle işlediğim derslerde öğrenciyle sürekli iletişim halinde olmak için çoğunlukla soru-cevap yöntemini kullanıyorum. Tabi etkileşim olmadığı için çoğu zaman düz anlatım yöntemini de kullanmak zorunda kalıyorum (5. Görüşmeci).

Uzaktan eğitim derslerimde anlatım yöntemini daha çok kullanıyorum. Ekran paylaşımından kitabı ve gerekli dokümanları paylaşarak dersleri işliyorum (7. Görüşmeci).

Dersimin verimliliğini artırmak amacıyla çeşitli yöntem ve teknikler kullanmaya çalışıyorum ama çocuklar bir arada olmadığı için bu zor oluyor tabi. Beyin fırtınası, fikir taraması, soru cevap yöntem ve teknikleri ile çocukları derse katmaya çalışıyorum (12. Görüşmeci).

Araştırma sürecinde gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcı öğretmenlere üçüncü olarak "Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirdiğiniz online derslerde kullandığınız yöntem ve tekniklerin etkililiğine ilişkin görüşleriniz nasıldır?" sorusu yöneltilmiştir. Bu anlamda katılımcıların 11'i online olarak uyguladıkları yöntem ve tekniklerin etkili olmadığını ifade ederken katılımcıların 4'ü ise aldıkları geri bildirimlere göre online olarak uyguladıkları yöntem ve tekniklerin motivasyonu yüksek olan başarılı öğrencilerde kısmen etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu çerçevede bazı katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Bu sınırlılıklar içerisinde kullandığım yöntem ve tekniklerde istenilen verimliliği alamıyorum (1. Görüşmeci).

Öğrencilerim çok çeşitli sebeplerle (internet, tablet, bilgisayar olmaması vb) derslere pek katılmıyor ancak katılan öğrencilerim konuları öğreniyor diye düşünüyorum. Sınav yaptığımızda bunun sonucunu daha iyi göreceğiz. (4. Görüşmeci)

Bu süreçte kullandığım yöntem ve tekniklerin etkililiği hakkında istediğim geri dönüşleri tam olarak alamıyorum maalesef (7. Görüşmeci)

Araştırma sürecinde gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcı öğretmenlere dördüncü olarak "Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirdiğiniz online derslerde geri bildirim alma ve geri bildirim verme durumunuz nasıldır? Bu geri bildirimlerin etkililiği hakkında neler düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre katılımcıların 11' i geri bildirim aldığını ancak bu geri bildirimlerin genelde sözel olduğunu belirtmiş, 2 katılımcı ise geri bildirim alamadığını ifade etmiştir. Katılımcıların tamamı ise online eğitimde geri bildirimlerin yüz yüze eğitime kıyasla etkili olmadığı ifade etmiştir. Bu soruya verilen cevapların bir bölümü aşağıya alınmıştır:

Evet işlediğimiz online derslerin etkililiği konusunda geri bildirim almaya çalışıyorum. İlk olarak EBA'dan gönderdiğim çalışmaların raporlarını kontrol ediyorum bununla birlikte bireysel olarak da öğrenciler özelden paylaşımında bulunuyorlar yaptıkları ödevleri gönderiyorlar ben de onlardan aldığım geri bildirimlere göre ders hakkında değerlendirmeler yapmaya çalışıyorum. Geri bildirim verme noktasında ise genelde sözel olarak geri bildirim veriyorum. Yüz yüze eğitimde olduğu kadar olmasa bile geri bildirim gerçekten öğrencilerin öğrenme sürecinde çok etkili oluyor. (4. Görüşmeci).

Bu süreçte çok fazla geri bildirim aldığımı söyleyemem. İlgili birkaç öğrencim verdiğim ödevleri yapıp gönderiyorlar, onun dışında geri bildirim alamıyorum (10. Görüşmeci).

Uzaktan eğitim sürecinde istenilen geri bildirimleri tam olarak alamıyorum. Derse hazırlıksız gelen öğrencilerin sayısı bir hayli fazla (6. Görüşmeci).

Yüz yüze eğitim kadar etkili olmasa da canlı derslerimde de doğru cevaplarda öğrencilerime sözlü pekiştireçler veriyorum. Yanlış cevaplarda ise ipucu veriyorum. Genel anlamda öğrencilere geri bildirim verirken kırıcı olmamaya özen gösteriyorum. Geri bildirim alma konusunda ise öğrencilerime anlamadıkları yerleri sormalarını istiyorum ve aldığım dönütlere göre gerekirse konuları birkaç kez anlatıyorum (7. Görüşmeci)

Online derslerde dönüt almak daha zor oluyor. Genellikle derslerde soru cevap yöntemini kullanıyor böylelikle dersin geri bildirimini almaya çalışıyorum. Her dersten sonra EBA'ya çalışmalar yüklüyorum. Bu sayede işlediğim konular hakkında dönüt alabiliyorum. Derslerde geri bildirimleri ise sözel olarak veriyorum. Gerekirse EBA üzerinden öğrencilerime dönüt veriyorum (8. Görüşmeci).

Araştırma sürecinde gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcı öğretmenlere son olarak "Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirdiğiniz online derslerin ölçme değerlendirme nasıl yapıyorsunuz? Gerçekleştirdiğiniz ölçme değerlendirme faaliyetini etkili buluyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin bu süreçte ölçme değerlendirme faaliyetlerini daha çok EBA üzerinden ve klasik ölçme değerlendirme araçları ile gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır. Bu çerçevede elde edilen görüşlerin bir bölümü aşağıya alınmıştır:

Bu süreçte ancak verdiğim ödevler ve ders esnasında sorduğum sorularla ölçme değerlendirme yapıyorum (1. Görüşmeci).

EBA üzerinden çoktan seçmeli testler ve eşleştirme çalışmalarını gönderiyorum ve onların raporlarıyla değerlendirme yapıyorum (4. Görüşmeci).

Uzaktan eğitim sürecinde daha çok alıştırma soruları, kazanım testleri ve açık uçlu sorular ile ölçme değerlendirme gerçekleştiriyorum (7. Görüşmeci).

Değerlendirme faaliyeti olarak derslerde soru cevap yöntemini kullanıyorum. EBA üzerinden çoktan seçmeli soruları kullanıyorum. Yazma becerisinin değerlendirmesini ise öğrencilerin yazılarının fotoğrafını göndermelerini talep ediyorum (13. Görüşmeci).

Uzaktan eğitim sürecinde gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme faaliyetlerin etkililiğine ilişkin katılımcıların 9'u bu faaliyetlerin istenilen düzeyde etkili olmadığını, katılımcıların 4'ü yüz yüze eğitim sürecinde olduğu kadar olmasa da bu faaliyetlerin kısmen etkili olduğunu katılımcıların 2'si ise bu noktada kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu çerçevede elde edilen bazı görüşler aşağıya alınmıştır?

Şu an için tam olarak klasik ya da çağdaş bir ölçme ve değerlendirme uygulaması gerçekleştirdiğimi söyleyemem. Ama yaptığım kadarıyla gerçekleştirdiğim ölçme ve değerlendirme uygulamalarının istenilen düzeyde etkili

olduğunu söyleyemem. Çünkü bu süreçte sadece bilgi ya da hatırlama düzeyine yönelik kazanımları ölçebiliyorum. Aynı zamanda verdiğim ödevlerin de çok sağlıklı yapılmadığını düşünüyorum (1. Görüşmeci).

Öğrencilere uzaktan ölçme değerlendirme yaptığımız için geçerli ve güvenilir bir ölçme değerlendirme yaptığımızı söyleyemem (10. Görüşmeci)

Bu süreçte sağlıklı bir ölçme değerlendirme yaptığımı düşünmüyorum. Sonuçta öğrencilerle yüz yüze iletişim kuramıyorum. Verdiğim ödevlerin ne kadarını öğrencilerin kendilerinin yaptığını bilemiyorum (7. Görüşmeci).

Yüz yüze ölçme değerlendirme kadar olmasa da çoktan seçmeli sorularla yaptığım sınavın kısmen de olsa etkili olduğunu düşünüyorum (9. Görüşmeci).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma sürecinde ilk olarak üzerinde durulan tema Covid-19 salgın sürecinin Türkçe derslerinin okuma, yazma, dinleme ve konuşma alanlarında gerçekleştirilen uygulamaları etkileme durumu olmuştur. Bu bağlamda elde edilen bulgulardan Covid-19 salgın sürecinin Türkçe derslerinin okuma, yazma, dinleme ve konuşma alanlarının tamamında gerçekleştirilen uygulamaları olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Yapılan görüşmelerde öğretmenler online yürütülen canlı derslerde süre sınırının ve motivasyon eksikliğinin olmasının, öğrencilerin tamamının canlı derslere katılamamasının, öğrencilerle sanal ortamlarda ders yapılmasının, sistemle alakalı teknik aksaklıkların bulunmasının, canlı derslerde Türkçe dersi temel beceri alanlarına yönelik geri bildirimlerin yetersiz yapılması veya yapılamamasının ve bu alanlara yönelik çalışmalarının uygulama ve pratiklerle desteklenememesinin Türkçe dersi temel beceri alanlarının kazanımlarını edindirilmesini zorlaştırdığını belirtmiştir. Yine gerçekleştirilen görüşmelerde öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde Türkçe dersinin dört temel beceri alanıyla ilgili birçok soruyla karşılaştıklarını ancak karşılaşılan sorunlardan en çok yazma becerisinin olumsuz etkilendiğini ifade etmişlerdir. Alan yazın incelendiğinde yazma becerisini geliştirmenin yolu Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere daha çok yazı çalışması yaptırmalarından ve gerçekleştirilen çalışmalara geri bildirimler vererek öğrencilere rehberlik etmelerinden geçtiği ifade edilmektedir (Maltepe, 2006; Ungan, 2007; Ünsal, 2008; Çarkit ve Karadüz, 2015; Göçer, 2019). Bu anlamda Covid-19 salgın sürecinin yazma becerisi uygulamalarının takibini zorlaştırdığı ifade edilebilir.

Araştırmada online yürütülen canlı derslerde özellikle beden dili ile jest ve mimiklerin etkili kullanılamamasının konuşma becerisi kazanımlarının edinimini zorlaştırdığı, söz korusu, grupla birlikte okuma, sesli okuma, tartışarak okuma gibi okuma tekniklerinin etkili kullanılamamasının okuma becerisi kazanımlarının edinimini zorlaştırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Gün'e (2012) göre okuma sürecinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması, öğrencilerin ilgilerini çekecek ve süreçten zevk almalarını sağlayacak pratik ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi okuma kazanımlarının etkili bir şekilde edindirilmesi adına oldukça önemli görülen uygulamalardır. Yine bu süreçte dinleme becerisi kazanımlarının ediniminde de birtakım sorunlarla karşılaşılsa da süreçte en az olumsuz etkilenen beceri alanının dinleme alanı olduğu belirlenmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak öğretmenler online derslerde ekran karşısında bulunan öğrencilerin en çok kullandıkları becerinin dinleme becerisi olmasını göstermişlerdir.

Araştırma sürecinde ikinci olarak üzerinde durulan tema Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirilen online derslerde Türkçe öğretmenlerinin daha çok hangi yöntem veya teknikleri kullandıkları ve bu yöntem ve tekniklerin etkililiği hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi olmuştur. Bu anlamda elde edilen bulgulara göre Türkçe öğretmenlerinin online eğitimde etkili buldukları müstakil bir yöntem veya

tekniklerin bulunmadığı tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin büyük bir bölümü salgın sürecinde yürütülen uzaktan eğitim derslerinde Türkçe dil becerilerini 2019 TDÖP'e uygun ve etkileşimli bir şekilde çağdaş yöntem ve teknikleri kullanarak yürütmemediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun derslerin niteliğini düşürdüğü online derslerin daha çok anlatım yöntemi ile yürütüldüğü tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin birçoğu derslerde en çok düz anlatım, soru cevap, not tutturma yöntemlerini kullandıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcı öğretmenlerin küçük bir bölümü beyin fırtınası, gösterip yaptırma, fikir taraması gibi farklı yöntem ve teknikleri kullanmaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Kullanılan yöntem ve tekniklerin etkililiği konusunda ise öğretmenlerin tamamına yakını bu süreçte kullanılan yöntem ve tekniklerin istendik düzeyde etkili olmadığını düşünmektedir. Alan yazın incelendiğinde Türkçe derslerinde öğrenci merkezli, iş birlikli çalışmaya olanak veren, etkileşimli ve grup çalışmalarını destekleyen çağdaş yöntem ve tekniklerin öğrencilerin hem akademik hem de sosyal gelişimleri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir (Arıcı, 2006; Arslan, 2009; Yalçın, 2012; Kara, 2013; Güneş, 2013). Bu anlamda Covid-19 sürecinin uzaktan eğitim Türkçe derslerinde etkileşimli, öğrenci merkezli, çağdaş yöntem ve tekniklerin kullanılmasını olumsuz etkilediği ifade edilebilir.

Araştırma sürecinde üçüncü olarak üzerinde durulan tema Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirilen online Türkçe derslerinde öğretmenlerin geri bildirim alma ve geri bildirim verme durumlarıdır. Araştırmada elde edilen bulgulardan katılımcıların birçoğunun süreçte geri bildirimler aldığı ve öğrencilere geri bildirimler verdiği ancak bu geri bildirimlerin genelde sözel geri bildirimler olduğu belirlenmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların tamamı online eğitimde geri bildirimlerin yüz yüze eğitime kıyasla etkili olmadığını ifade etmiştir. Bu konuda öğretmenlerin gerekçelerindeki genel eğilimin online derslerde öğrenciler ile etkileşim kurmakta zorlandıkları ve sınıfın tamamını eş zamanlı olarak göremedikleri için çok etkili geri bildirimler gerçekleştirememeleridir. Alan yazın incelendiğinde öğrenme sürecinde geri bildirimler öğrencilerin performanslarını daha etkili bir şekilde ortaya koyabilmeleri için bir gerekliliktir (Karabilgin ve Şahin, 2006; Arıkan, 2012; McMillan, 2015; Sally, 2016; Göçer, 2019). Buna rağmen Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirilen online dersler öğretmenlerin hem geri bildirim vermelerini hem de etkili ve sağlıklı geri bildirimler almalarını olumsuz etkilemiş ve bu durum gerçekleştirilen derslerin niteliğini olumsuz etkilemiştir.

Araştırma sürecinde son olarak üzerinde durulan tema Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirilen online Türkçe derslerinin ölçme değerlendirme sürecidir. Araştırmada öğretmenlerin bu süreçte ölçme değerlendirme faaliyetlerini daha çok EBA üzerinden ve klasik ölçme değerlendirme araçları ile gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır. Yine uzaktan eğitim sürecinde Türkçe derslerinde gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme faaliyetlerin etkililiğine ilişkin katılımcıların birçoğu bu faaliyetlerin istenilen düzeyde etkili olmadığını belirtmiş, katılımcıların çok az bir bölümü ise yüz yüze eğitim sürecinde olduğu kadar olmasa da bu faaliyetlerin kısmen etkili olduğunu ifade etmiştir. Alan yazın incelendiğinde eğitim sürecinde etkili ve sağlıklı bir ölçme değerlendirmenin öğrenmenin kalitesini ve kalıcılığını artırdığı ifade edilmektedir (Erdemir, 2007; Kurudayıoğlu, Şahin ve Çelik, 2008; Acar, 2008; Alaz ve Yarar, 2009; Maral, 2009; Yıldırım ve Karakoç-Öztürk, 2009; Bal, 2009; Göçer, 2014; Çarkıt, 2018). Bu anlamda Covid-19 salgın süreci Türkçe derslerinde gerçekleştirilen ölçme değerlendirme sürecini de olumsuz etkilemiş dolayısıyla bu durum öğretim sürecinin niteliğin düşmesine sebep olmuştur.

Sonuç olarak Covid-19 salgın süreci bütün alanlar gibi Türkçe dersinin öğrenme alanlarının (okuma, yazma, dinleme, konuşma) tamamını olumsuz etkilemiştir. Bu alanların tamamında öğrenme ve kazanım kayıpları meydana gelmiştir. Uzaktan eğitim olanaklarından bütün öğrenciler eşit şartlarda

yararlanamamıştır. Bu durum Covid-19 salgın süreci sonrasında Türkçe dersi öğrenme kayıplarının telafisini zorunlu kılmaktadır. Araştırmada ulaşılan bu sonuç ve bulgulardan hareketle aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Covid-19 salgın sürecinin sonrasında Türkçe eğitimi öğrenme alanlarının (okuma, yazma, dinleme, konuşma) tamamına yönelik öğrencilerin öğrenme kayıpları belirlenmelidir.
- Covid-19 salgın sürecinin sonrasında Türkçe dersi telafi uygulamalarının planlanması bir an önce yapıp öğrenci, öğretmen ve veliler ile paylaşılmalıdır.
- Covid-19 salgın sürecinin sonrasında öğrencilerin öğrenme kayıplarının giderilmesi amacıyla Türkçe eğitimi öğrenme alanlarına yönelik etkinlik temelli uygulama kitapçıkları hazırlanmalıdır.
- Covid-19 salgın sürecinin sonrasında Türkçe eğitimi telafi dersleri workshop (öğrenme atölyesi) temelli ve yoğun pratikler çerçevesinde yürütülmelidir.
- Covid-19 salgın süreci ve sonrasında öğrencilerin dijital okuma ve dijital yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulama ve araştırmalar gerçekleştirilmelidir.
- Covid-19 salgın sürecinin sonrasında gerçekleştirilecek öğrenme kayıplarının giderilmesi noktasında Türkçe öğretmenleri eğitime tabi tutulmalıdır.

Kaynakça

- Acar, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin yeni ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin yeterlikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Alaz, A. ve Yarar, S. (2009). Ölçme değerlendirme sürecinde sınıf öğretmenlerinin tercihleri ve sebepleri. 1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale.
- Arıcı, A. F. (2006). Türkçe öğretiminde kullanılan strateji-yöntem ve teknikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 299-307.
- Arıkan, S. (2012). Sınıf içi ölçme sorularına dayalı not verme. N. Çıkrıkçı-Demirtaşlı (Edt), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* içinde (ss.389-422). Ankara: Elhan Yayınları.
- Arslan, A. (2009). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı ve Türkçe öğretimi. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 13(1). 143-154.
- Bal, A., P. (2009). İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde uygulanan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Cihangir, Z. (2004). Üniversite öğrencilerine verilen etkin dinleme becerisi eğitiminin dinleme becerisine etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 237-251.
- Coşkun, E. (2007). Yazma becerisi, Ahmet Kırkkılıç ve Hayati Akyol (Edt.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (1. Baskı) içinde (ss.49-91). Ankara: Pegem Yayınları.
- Çarkıt, C. (2018). Ortaokul Türkçe derslerinde dinleme becerisinin değerlendirilme sürecine yönelik öğretmen görüşleri. *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 5(27), 2782-2793.
- Çarkıt, C. (2019). Ortaokul okuma becerileri dersine yönelik öğretmenlerin görüş ve uygulamaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 841-856.

- Çarkıt, C. ve Karadüz, A. (2015). Ortaokul yazarlık ve yazma becerileri dersi bağlamında yazma becerisi öğretimi üzerine öğretmen görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 364-381.
- Erdemir, Z.A. (2007). İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme tekniklerini etkin kullanabilme yeterliklerinin araştırılması (Kahramanmaraş örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Göçer, A. (2014). *Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi
- Göçer, A. (2019). Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirmenin işlevselliğine etki eden önemli bir uygulama tekniği olarak geribildirim kullanımı. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 111-126.
- Göçer, A. (2019). *Yazma Eğitimi* (3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Gün, M. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma etkinliklerinde karşılaşılan sorunlar. *Turkish Studies*, 7(4), 1961-1977.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Kara, Ö. T. (2013). Dramayla oluşturulmuş öykülerin Türkçe eğitiminde kullanılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 659-699.
- Karabilgin, Ö. S., ve Şahin, H. (2006). Eğitim etkinliğini değerlendirmede öğrenci geri bildiriminin kullanımı. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 21(21), 27-33.
- Kurudayıoğlu, M., Şahin Ç. ve Çelik, G. (2008). Türkiye’de uygulanan Türk edebiyatı programındaki ölçme ve değerlendirme boyutu uygulamasının değerlendirilmesi: Bir durum çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 91-101.
- Maltepe, S. (2006). Türkçe öğretiminde yazılı anlatım uygulamaları için bir seçenek: Yaratıcı yazma yaklaşımı. *Dil Dergisi*, 132, 56-66.
- Maral, D. (2009). Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yeterlilik düzeyleri ve hizmet içi eğitim gereksinimleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale
- McMillan, J. H. (2015). Biçimlendirici durum belirleme 2: Geribildirim ve öğretimsel düzeltmeler (ss. 159-180, çeviren: A. M. Sümbül ve A. T. Kan). *Sınıf içi değerlendirme* (6. Basımdan çeviri. Çev. Ed. A. Arı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1,2,3,4,5,6,7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Sally J. Z. (2016). Gözlem sonrası görüşme (ss. 179-197, çeviren: Uğur Akın) *Öğretim denetimi: uygulama araçları ve kavramlar* (3. Baskıdan çeviri, Çeviri Editörleri: Ali Balcı ve Çiğdem Apaydın). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Söylemez, Y. (2018). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 63, 345-384.

-
- Ungan, S. (2007). Yazma becersinin geliştirilmesi ve önemi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(23), 461-472.
- Ünsal, G. (2008). Yazma öğretimi. *Dil Dergisi*, 142, 46-60.
- Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F. ve Karakoç-Öztürk, B. (2009). Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme ögesi hakkında öğretmen görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(37), 92-108
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2006) *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yin, R.K. (2012). *Applications of case study research* (3. Edt). USA: SAGE Publications.